

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

Giriřimcilik ve
Kariyer Geliştirme
Uygulama ve
Arařtırma Merkezi

KARİYER KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

- Kariyer kavramı 16.yüzyıldan bu yana incelemeye alınmakla birlikte, 1956 yılında Anne Roe'nun «Meslekler Psikolojisi» adlı kitabında tanımlanmıştır.
- Kariyer kavramı bu dönemde geleneksel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir, zaman içinde kavramın tanımı ve kapsamı değişime uğramıştır.
- Küreselleşmeyle birlikte kariyer kavramı sadece meslekte ilerleme olarak tanımlanmaktan çıkmış ve farklı boyutlarda ele alınmaya başlamıştır.

-
- Hayat boyu eğitim ve öğrenmenin gündeme gelmesi ve artan rekabet karşısında kariyer kavramı önemli hale gelmiştir.
 - Geleneksel kariyerde örgüt merkeze alınırken, çok yönlü kariyerde birey merkeze alınmaktadır.
 - Yeni anlayış çok yönlü kariyerdir. Kişinin kabiliyetleri ve ilgilerindeki değişimler ile iş ortamındaki değişimler ve değerlendirmelere göre değişen kariyer olarak tanımlanmaktadır.
 - Bireyin kariyerini yönetmede asıl sorumluluğu kendisinin aldığı görülmektedir.

KARİYER NEDİR?

- Kariyer, Latince ‘Carrus’ (at arabası) ve ‘Carrera’ (yol), Fransızca ‘Carrierre’ (yarış yolu), İngilizce ‘Career’ (meslek) kelimelerinden gelmektedir. Geçmiş yy.’da at arabasının giderken arkasında bıraktığı yol anlamında kullanılmaktaydı. Günümüzde ise bir kişinin herhengi bir iş alanında sürekli ilerlemesi anlamında kullanılmaktadır.
- Kariyer, bir insanın çalışabileceği yıllar boyunca herhangi bir iş alanında adım adım ve sürekli olarak ilerlemesi, deneyim ve beceri kazanmasıdır.
- Kariyer, kişinin yaşamı süresi içinde çalıştığı pozisyonların tümüdür.

Kariyer Kavramı İle İlgili Değişik Görüşler

- İlerleme, gelişme
- Yaşam süresince birbiri ardına girilen işler
- Meslek, iş
- Kişisel olarak elde edilen işle ilgili davranış ve tutumlar

Kariyer Tanımlarının Ortak Noktaları

- Çalışan kişinin başarı derecesini simgeleyen, işle ilgili pozisyonlarda ilerlemesi ve örgüt basamaklarında yukarıya doğru çıkarak yükselmesini temel alan bir kavramdır.
- Kariyer kavramı sadece üst düzeyde ilerleme olanağı bulunan şahısları değil, tüm çalışanların iş yaşamları boyunca yaptıkları işleri de kapsar.
- Kariyer sadece dikey anlamda yukarı tırmanma değil, yatay olarak kişinin hoşnut olabileceği çalışma alanlarına yönelmesini de kapsar.
- Kariyer sadece örgütlerin çalışan üzerinde tek yönlü denetimine sahip bir olgu değil, çalışanın kendi kariyerinden sorumlu olduğu bir uygulamalar serisidir.

-
- Son zamanlara kadar kariyer genellikle ilerleme anlamında kullanılırken, günümüzdeki anlamı, iş deneyimleri sonucu ilerleme yerine, bilgi kazanılan bir süreç olarak kabul edilen bir yaklaşım yaygınlaşmaktadır. Bu süreçte kazanılan bilgi, bireyin iş deneyimleri sırasında kazandığı becerileri, uzmanlığı ve ilişkiler ağını da içine almaktadır.

KARİYER İLE İLİŞKİLİ KAVRAMLAR

Kariyer Planlaması
Kariyer Yönetimi
Kariyer Yolu
Kariyer Gelişimi
Kariyer Dengeleri
Kariyer Platosu
Kariyer Durağanlığı
Kariyer Hareketliliği

Kariyer Planlaması

- Kişinin yaşamı boyunca yer alacağı işle ilgili görevi ve pozisyonlarının, hedeflerinin, geleceğinin planlanmasıdır.
- Kişinin kariyerini sürdüreceği mesleklerin, işyerlerinin ve yollarının seçimidir.
- Temelde kişisel bir süreçtir.

Kariyer Yolu

- Kariyer yolu, bir çalışan tarafından kariyer yol ve kariyer gelişimine yönelik olarak bir organizasyonda bir rotanın çizilmesi için kullanılan süreçtir.
- Kariyer yolu, bir çalışanın kariyerini oluşturan işlerin sırasıyla dizinidir.

Kariyer Gelişimi

- Kariyer gelişimi insanın yaşamı boyunca açığa çıkan bir süreçtir. Bireyin seçmiş olduğu meslekleri, iş çeşitlerini, ve aynı zamanda boş zamanlarında yapmaktan hoşlandığı faaliyetleri kapsamaktadır.
- Kariyer gelişimi aynı zamanda sürekli öğrenme süreci, kendini keşfetme ile ilgili esnek adımlar atmak, iş fırsatlarının araştırılması, karar verme ve hedef belirleme olarak da tanımlanmaktadır.

Kariyer Yönetimi

- Kişinin, kendi kariyer planlarına ulaşabilmesi için örgüt tarafından desteklenmesi anlamını taşımaktadır.
- Kariyer yönetimi, kişilerin kendi kariyer hedeflerine ulaşmalarına izin verirken, insan kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere hedefler, planlar ve stratejiler oluşturup bunları yürürlüğe koyar. Böylece kariyer yönetimi; kariyer planlaması ve kariyer gelişiminin bir bütün hale getirilmesidir.

Kariyer Platosu

- Kariyer platosu (kariyer düzleşmesi), bireyin kariyer yaşamında meydana gelen duraklama pozisyonlarını ifade eder.
- Durağanlık dönemleri bireyin kariyeri ile ilgili özelliklerinden veya kişisel sorunlardan kaynaklanabilmektedir.
- Kariyer durağanlığı gereğinden fazla uzarsa bireyin ve dolaylı olarak da örgütün fonksiyonlarını yerine getiremez konuma geleceği açıktır.
- Plato sırasında görevler arası geçiş veya yükselme söz konusu olamaz.

Kariyer apaları

- Kariyer apaları (kariyer dengeleri), bireyin kişisel değer ve tutumlarından oluşan, onun yaşamını dengeleyen, kendi algıladığı özellik ve yetenekleri, güdü, değer, tutum ve davranışları ile bunları dengeleyen ve yönlendiren unsurlardır.
- Kişisel Deęer Kümesi olarak da adlandırılabilen kariyer apaları, uygun kariyer seçimi ve yerleşiminde oldukça önemlidir. Örneğin; iř seçiminde ya da bir işten başka bir işe geçme kararını verirken denge unsurları devreye girmektedir.

KARİYER İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

- **ÇALIŞMA KAVRAMI**

- Çalışma; “yaşamımızı sürdürebilmek için yapmamız gereken ve karşılığında ücreti hak ettiğimiz, başkalarının yararlanabileceği mal ve hizmet üretimini ifade eden bedensel ve zihinsel aktiviteler bütünüdür.” şeklinde tanımlanabilir.

-
- Ekonomik yaklaşıma göre çalışma, insanın fiziksel ve zihinsel gücünün belli bir üretimin gerçekleşmesi için sarf edilmesi anlamında kullanılmaktadır. Çalışma bir geçim kaynağıdır. Ekonomik varlığın temelidir. Ekonomistler iş ve çalışma kavramlarını aynı terimle ifade etmişlerdir.
 - Psikolojik açıdan “çalışma” kavramı birey ile görevi arasındaki ilişkidir. Burada önemli olan çalışma koşulları ile bireysel özelliklerin birbirine uyum sağlaması ve bir denge noktasına ulaşması sonucu ortaya çıkan psikolojik doyumdur.

-
- Sosyolojik açıdan çalışma ise, insanın bir iş ortaya koyabilmesi için diğer bireylerle olan etkileşimi ve hiyerarşik bir düzen içinde belli bir statüye ulaşmasıdır. Bir diğer ifade ile çalışma, grup dayanışmasını sağlayan grup faaliyeti olarak düşünülebilir.
 - Psiko-sosyal açıdan çalışma, bireyin büyük ölçüde ilgi duyduğu, yeterli yetki ve sorumluluk duygusu içinde iyi bir ücretle özel bir yetenek ve yaratıcılığını geliştirme fırsatı verebilen, gelecek açısından güven duyulan ve çalışanın yaptığı işten sonuçta memnun olacağı bir faaliyettir.

ÇALIŞMA YAŞAMI KAVRAMI

- Genellikle bireyin işiyle uğraşırken geçen zamanı ifade etmek için kullanılır. Bireyin çalışma isteği ve kapasitesinde bir iş bulup çalışmasıyla başlar, aktif olarak çalışma yaşamının sona ermesiyle biter.
- Çalışma yaşamında eğitim düzeyi, bireyin kariyerini planlamasında veya geliştirmesinde ve kariyerini biçimlendirmesinde en önemli etkenlerden biridir.
- Çalışma yaşamını etkileyen diğer unsurlar ise bireyin yaşam dönemlerinde karşılaştığı olaylar, bunları psikolojik ve sosyolojik açıdan değerlendirmesi ve çalışma ortamıdır.

MESLEK

- İnsanlara yararlı bir hizmet ya da ürün sağlamaya yönelik olan, kişinin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan sistematik bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür. Bu anlamda değerlendirildiğinde örneğin ayakkabıcılık, öğretmenlik ya da aşçılık bir meslek olarak kabul edilirken yankesicilik bir meslek olarak kabul edilmez. Çünkü bazı uğraşların meslek kabul edilebilmesi için toplumun zorunlu olan ihtiyaçlarını karşılaması, bireyin yararına olduğu gibi aynı zamanda toplumun yararına da olması, sistemli bir eğitimle kazanılmış olması, bir takım standartlarının olması, toplumca kabul edilmiş etik değerlerinin olması ve yasal olarak kabul edilmiş olması gibi bir takım özelliklere sahip olması gerekmektedir.

İŞ

- İş belli bir süre boyunca kişinin sahip olduğu belli bir çalışma pozisyonu olarak nitelendirilmekte olup belli bir meslek alanında sürdürülen benzer etkinlikler ve görevler grubudur. Doktorluk bir meslektir ama ameliyat yapmak bir iştir. Öğretmenlik bir meslektir ancak ders anlatmak, sınav yapmak ve ders planı hazırlamak gibi görevler iştir. Bu anlamda insanlar mesleki yaşamları boyunca icra ettikleri mesleklerinde birçok farklı iş yapabilirler. Bir kimsenin mesleğinin olabileceğini ama bunun yanında işlerinin olamayabileceğini de unutmamak gerekir. Ama bir kimsenin işi varsa onun mesleğinin de olduğu düşünülebilir.

KARİYERİN ÖNEMİ VE KAPSAMI

- Bireyin kimliği ve toplumsal durumunu, statüsünü oluşturmaya yardım eder.
- Sosyal bir anlam taşır
- Maddi güç
- İş doyumu ve kişiliğin gelişmesinde etkilidir
- Kariyerin psikolojik (kendini gerçekleştirme güdüsü, yükselmek, sorumluluk üstlenmek) ve sosyal boyutu (güç, prestij) vardır

-
- Kariyerin odak noktasını ihtiyaçların giderilmesi ve beklentiler oluşturur.
 - Kariyerin iki yönü vardır: Nesnel (açıkça görülebilir ve objektif olarak ölçülebilir iş başarısını tanımlar).Öznel yönü (kişinin kariyerini, işini bireysel olarak değerlendirmesidir).
 - Her iki kavram da bireyin geleceği hakkında bilgi verir, kariyerinden elde edeceği başarı ve doyumunu en üst düzeye çıkarmayı ve kariyerini yönetmede çeşitli faaliyetlerde bulunabileceğini açıklar.